

Občasník o jevech a událostech, se kterými se chtě nechtě setkáváme při výuce vašich dětí aneb lehkou formou na seriózní témata.

Skupiny na sociálních sítích

Posláním našeho občasníku je zabývat se tématy, se kterými se setkáváme ve škole, bezprostředně se týkají vašich dětí a vnímáme, že je dobré o nich otevřít diskusi, nějak je uchopit, pochopit, případně je napravit, je-li to alespoň dílčím způsobem možné. Téma skupin na sociálních sítích toto motto naplňuje zcela beze zbytku. Pravděpodobně se nedozvíte zásadní novinku, když si nyní přečtete, že vaše děti používají hojně on-line sociální skupiny - zejména platformu Whatsapp. Ostatně na tom není nic divného, protože to je velmi efektivní a rozšířený nástroj komunikace nejen mezi dětskými uživateli. Setkáváme se však s tím, že se užíváním nebo spíše nadužíváním této formy komunikace pojí jistá patologie chování, která stojí v pozadí mnoha konfliktů, nedorozumění, antipatií a z toho plynoucích úzkostí, hněvů či vášní. Při rozhovorech s dětmi již není jasné zřejmě, zda se ta či ona událost stala tváří tvář nebo on-line a je třeba se na to dotazovat. Děti pak často již neví nebo zpětně pracně rekonstruují, zda konflikt vznikl on-line či nikoli. Stírá se tedy hranice mezi reálným a "virtuálním" životem. Mnohdy pak také není jasné, kdo se události zúčastnil - přinejmenším jako pasivní svědek, člen nějaké z on-line skupin. Není třeba si dělat iluze, že by byl život bez sociálních sítí bez konfliktů. Konflikty mezi dětmi tu byly, jsou a budou. Přesto si troufám tvrdit, že lze vyjmenovat několik důvodů, proč dětem tyto platformy život neusnadňují.

Ztráta přímé zpětné vazby v komunikaci

Časová neomezenost interakce

Velké riziko vyčlenění z kolektivu

Ztráta přímé zpětné vazby v komunikaci

Pokud se děti pohádají nebo poperou ve škole, ihned vědí, jestli se rozbrečí nebo jim teče krev. Už hůr se to dozví ve vláknou diskuzi bez ohledu na počet emotikonů. Emotikony ve vyjádření skutečných pocitů nepomáhají - naopak, jsou zdrojem dalšího matení skutečných emocí. Reálná zpětná vazba obsahuje mimo jiné fyziologické reakce, které vnímáme na reflexivní (nevědomé) úrovni a bývají zdrojem okamžitého a správného vyhodnocení faktického stavu věci. Lze to zjednodušit příkladem, že pokud dítě vidí krev, okamžitě přestane s jakýmkoli dalším agresivním chováním. Tato zpětná vazba chybí a proto si děti na sociálních sítích počinají sociálně velmi neobratně.

Časová neomezenost interakce

Pokud se nějaký konflikt dříve ve škole odehrával, ať byl jakkoli nepříjemný, bylo možné si vzít time-out, olízt si rány v "domácím ošetřování" a načerpat síly na další utkání. Hájemství domova však se sociálními sítěmi v mobilu neexistuje. Děti řeší všechno možné neustále a často do nočních nebo brzkých ranních hodin. Vyčerpání, přetížení, snadnější náchylnost k úzkostem a jejich větší hloubka, zhoršená pozornost, menší zájem o méně atraktivní témata - za tím vším může být v pozadí "síchtá" jménem sociální sítě.

Velké riziko vyčlenění z kolektivu

Díky možnosti zakládat neomezený počet skupin kýmkoli a na různých platformách dochází ke vzniku různých koalic - množin a podmnožin dětí, které spolu komunikují a které nikoli. Snadno se stane, že jsou ve třídě děti, které do žádné z takových skupin nebyly pozvány a samy žádnou skupinu nezaložily. Takové dítě se pak nachází v určitým informačním vakuu. Může se tam ocitnout dobrovolně ale i nedobrovolně. Může a nemusí to brát úkorně. Míra izolace je tím větší, čím je komunikace na sítích intenzivnější. Horší variantou tohoto vyčlenění je záměrné zakládání nových skupin, ale bez konkrétního dítěte. Taková situace však již hraničí se šikanou.

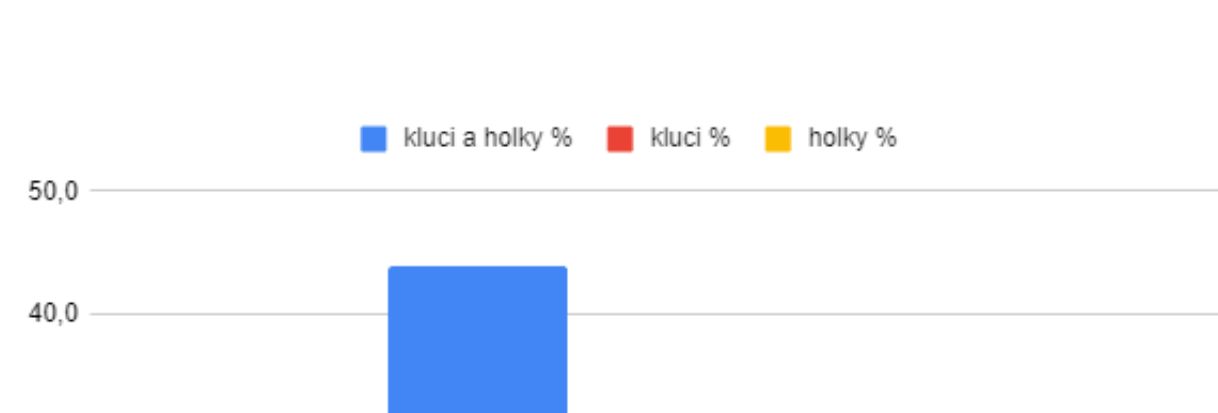
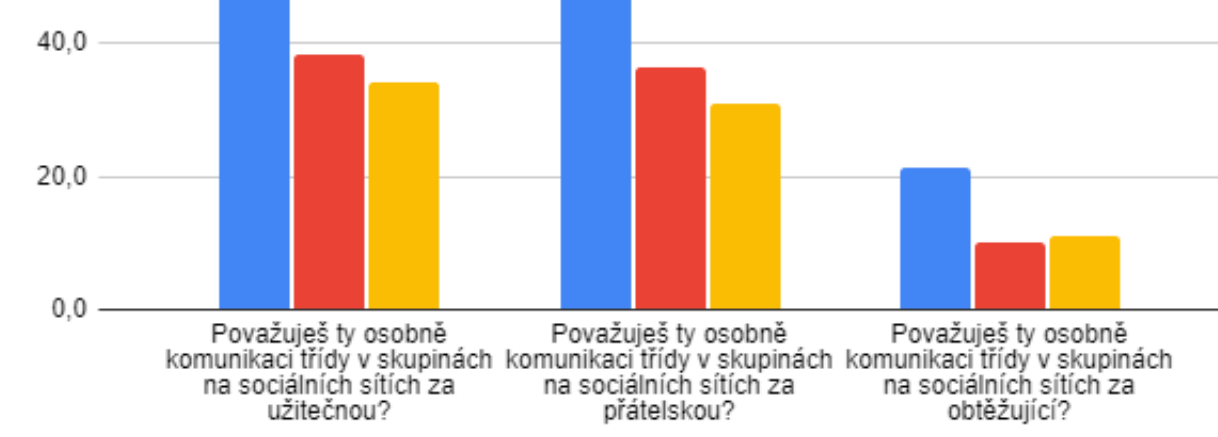
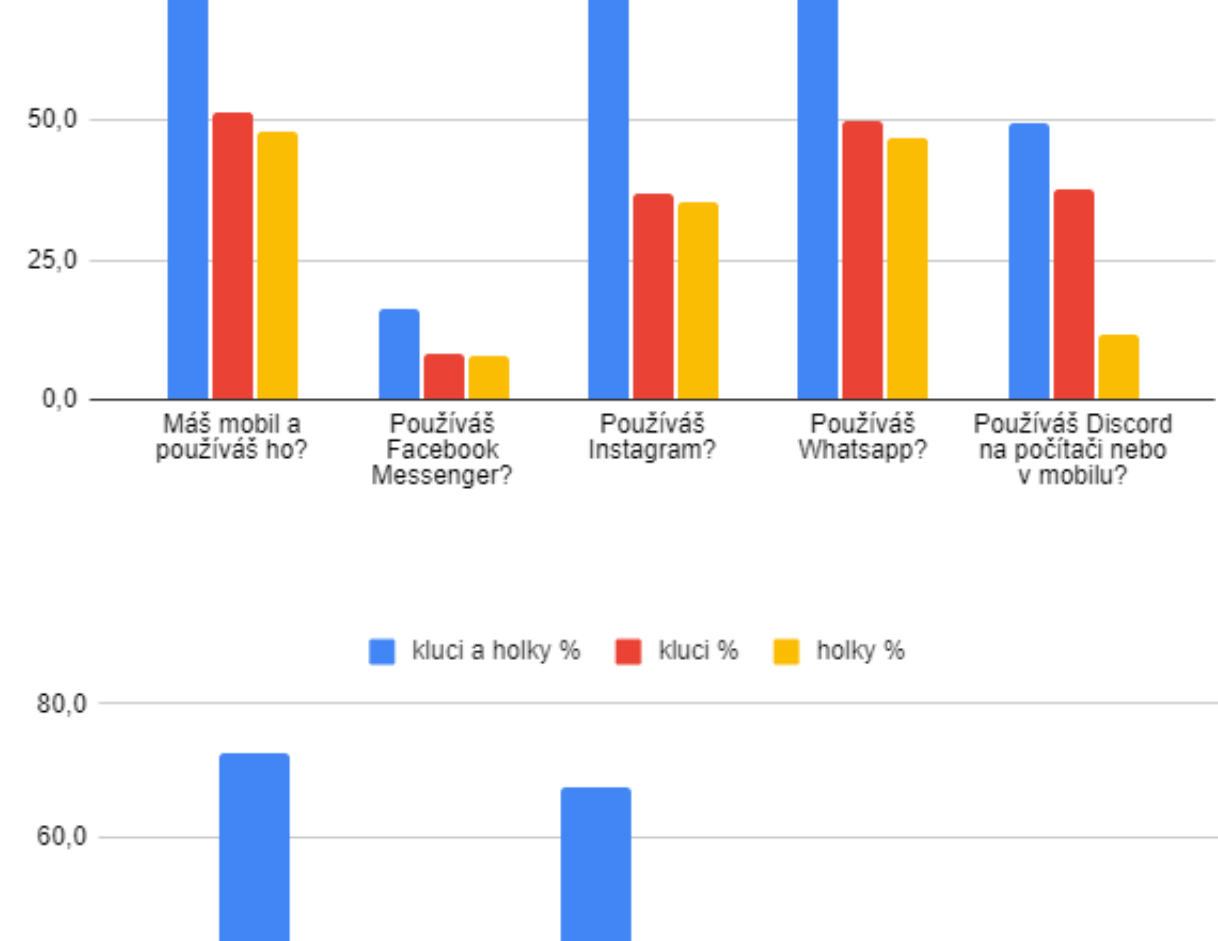
Dotazník

Abychom "nevažili z vody" a měli co možná nejpřesnější obrázek o tom, jak děti na sociálních sítích komunikují, jak je samy vnímají, a abychom mohli identifikovat děti z komunikace vyčleněné, provedli jsme v uplynulých týdnech dotazníkové šetření. Nebudu vás unavovat kompletní statistikou a pokusím se jednoduše shrnout výsledky a stručně je interpretovat.

Dotazníku se zúčastnilo 212 dětí ze všech tříd druhého stupně. Byl anonymní, ale výsledky lze zpracovat i po jednotlivých třídách s případným doporučením pro třídní učitele.

Co jsme zjistili?

Všechny děti (99 %) mají mobilní telefon a používají Whatsapp (96 %). Z toho 35 % dětí je zároveň ve dvou až třech skupinách a 13 % je ve třech a více skupinách. Instagram je také hodně oblíbený (72 %), ale pro komunikaci ve skupinách není tak často využíván. Skupiny na Instagramu používá necelých 30 % dětí, z toho 8 % dětí je ve dvou až třech skupinách a 8 % dětí ve více než třech skupinách. Využívá se také Discord (49 %), a to dominantně chlapci. Nicméně pouze 15 % dětí je v nějaké Discord skupině. Používání Discordu souvisí s hraním on-line her. Facebook zcela propadl a FB Messenger je využíván pouze u 3,5 % dětí pravděpodobně pouze v rámci rodinných skupin.

Vzájemnou korelací položek dotazníku jsme zjistili další užitečné informace.

Skupina celé třídy i s učitelem nemá žádný vliv na hodnocení přátelskosti, užitečnosti nebo obtěžování v sociálních skupinách. Společnou skupinu i s učitelem lze tedy doporučit jen z hlediska praktičnosti v komunikaci.

Existuje souvislost mezi množstvím založených skupin a hodnocením sociálních sítí jako obtěžujících, ale nikoli jako přátelských nebo užitečných. Více skupin = zřejmě více nespokojenosti a nikoli více užítka.

Existuje rovněž souvislost mezi používáním Instagramu a hodnocením sociálních sítí jako obtěžujících ve srovnání s průměrem všech platform. Instagram = zřejmě více negativních emocí.

Jsou také děti, které ve třídách nevědí, že má třída společnou Whatsapp skupinu, ať už s učitelem nebo bez. Může jít samozřejmě o chybu, ale pro jistotu požádáme třídní učitele, aby ve třídách dohlédli, zda celotřídní skupiny zahrnují skutečně všechny děti. Technicky je možné je začlenit i v případě, že nemají funkční telefon (Whatsapp on-line na PC). Samozřejmě jen, pokud děti proti členství ve skupině nic nemají.

Dále pak budeme brát v úvahu děti, které nemají žádnou nebo malou míru interakce a naopakné označí, a třídní učitelé jsou s výsledky obezřetní. Neznámě, ale netěně nějaký problém, ale je dobré o vyčleněných či výrazně angažovaných dětech vědět, pokud se nějaký problém objeví.

Netiketa

Pro pravidla chování na internetu - tedy v skupinách sociálních sítí se vžil termín netiketa. Jde o spojení slov net (síť) a etiketa (pravidla společenského chování). Uvedu původní znění moderního desatera s interpretací pro naše školní potřeby.

- 1) Remember the Human (pamatuj na člověka, myslí na druhé)! Za každým profilem či statutem je živý člověk. Představ si sám sebe, za Bys chtěl obdržet odpověď, kterou se chystáš odeslat. Pochopil bys jí? Neurazila by tě? Nebyla by pro tebe zraňující?
- 2) Adhere to the same standards of behaviour online (dodržuj stejná pravidla jak na internetu, tak i v reálném životě)! Stejně jako dodrzuješ platná a pravidla chování v reálném světě, dodržuj je i na sociálních sítích a internetu.
- 3) Know where you are in cyberspace (myslí na to, kde se v kyberprostoru pohybuješ)! Kdo všechno je ve skupině, do které píšeš? A v kolika dalších skupinách se mohou vyskytovat ti, které jsi právě oslovil? Není to tak, že se pomluva může snadno dostat k tomu, koho pomlouváš, i když není právě v té či oné skupině?
- 4) Respect other people's time and bandwidth (respektuj čas a informační kapacitu ostatních)! Neodpověď ti hned? Třeba nechceš, právé nemůže nebo neví, co by odpověděl. Je jíž pozdě, šel spát, je brzy, je brzy, je brzy. Nikdo není povinen ihned reagovat. Není třeba dělat ukvapené závěry a odpověď si vynuovat.
- 5) Make yourself look good online (vytvoř si v online světě dobrou pověst)! Všechno, co jsi vypustil na internet, včetně všech videí, statusů a fotek, v aplikacích na internetu zůstává a tvoří tvoji osobní digitální stopu. Smazat to nelze. Kdykoli něco postuješ, myslí na to, že to jednou někdo najde a nějak použít. Můžeš ti to být i ku prospěchu, ale velmi snadno tě to může zahanbit nebo dostat do sítěžných situací, které si zatím ani nedovedeš představit. Tomu lze zamezit postováním pouze takového obsahu, který není v rozporu s tvou dobrou pověstí.
- 6) Share expert knowledge (sdílej své znalosti)! Pokud máš opravdu co říct k tématu, které je obsahem diskuse, udělej to. Měl by sis však být jistý, že máš svůj názor podložený, a že se nejedná pouze o domněnku nebo zavádějící informaci.
- 7) Help keep flame wars under control (nepodporuj hrubé chování na internetu)! Pokud se nějaká diskuse hrojí, nepřilévaj olej do ohně. Naopak, pokus se vrátit diskusi do věcné roviny. Vymezi se vůči urážkám či emotivním soudům druhých, sám takové nečíh.
- 8) Respect other people's privacy (respektuj soukromí ostatních lidí)! Nepřihlašuj se k cizímu účtu, nepřepošlej zprávy nebo nesděluj jména bez souhlasu dané osoby. Nikdy nepostuj z cizího profilu, pokud o to nejsi vysloveně požádán, ale i tak buď velmi obezřetný.
- 9) Don't abuse your power (nezneužívej svoji sílu)! Pokud máš nějaké informace, jejichž zveřejnění může někomu poškodit (zahanbit, urazit, zesměšnit), nech si je pro sebe a nesdělej je ani ve skupinách na sociálních sítích. Opět si představ sám sebe, jaké by to bylo, kdyby podobné informace někdo zveřejnil o tobě. Pokud víš, že ostatní považují tvoje názory za směrodatné, buď zvlášť opatrný, abys někomu neublížil.
- 10) Be forgiving of other people's mistakes (odpouštěj druhým jejich chyby)! Udělal někdo něco gramatickou chybu nebo je jeho názor možná špatný? Není nutné ho kizivně a chybně komentovat a tak ho veřejně zesměšňovat. I ostatní chybu vidí a dělají si vlastní názor, aniž by na ni a tím i na sebe upozorňovali.

Závěr

Všem rodičům děkujeme za pozornost a budeme velmi rádi, pokud doma s dětmi promluvíte o nástrahách a možných pravidlech komunikace na sociálních sítích. Pamatujte, že z pohledu teorie učení stojí nápodobu rodičů vysoko v žebříčku efektivity, kterou učitel při výkladu ve škole nemůže zdaleka dosáhnout. Děti se od vás neustále učí. Používání mobilu a sociálních sítí z toho není nijak vyňato. Budme tedy dětem dobrým příkladem. Nemůžeme po nich požadovat dodržování pravidel, které sami nedodržujeme.